

JAARBOEK

VAN HET

KONINKLIJK NEDERLANDSCH GENOOTSCHAP

VOOR

MUNT- EN PENNINGKUNDE

ONDER DE ZINSPREUK

„Concordia res parvae crescunt”

TE

AMSTERDAM

XXII. 1935.

AMSTERDAM

P. A. HEMERIJCK

(A. T. KLEEREKOOPER)

1935.

**Eereteekenen, Draagteekens en Penningen,
betreffende de
Nederlandsche Vrijwillige Burgerwachten.**

Toen in November 1918 de groote wereldoorlog nauwelijks geëindigd, door een revolutie in het Duitsche Rijk besloten werd, dreigde de laatste ook naar ons land over te slaan.

In ons militie-leger bevonden zich vele elementen, waarop niet te rekenen viel om gezag en orde te handhaven, zoodat uit de tegen-revolutionnaire meerderheid van ons volk velen zich vereenigden om de Regeering daadwerkelijk te helpen.

Zoo ontstonden de Vrijwillige Burgerwachten en de Bijzondere Vrijwillige Landstorm.

De Regeering besloot de organisatie van de Vrijwillige Burgerwachten in de groote steden krachtig te steunen en stelde den Burgemeesters deskundige adviseurs ter beschikking.

In elke plaats werd een commandant benoemd; in Amsterdam kwam daarnaast een Hoofdbestuur, de stad werd in sectoren verdeeld onder sector-commandanten, onder-commandanten, enz.

Op een dergelijke wijze werden de Burgerwachten ook in de andere gemeenten ingericht. Ten slotte vereenigden de plaatselijke Burgerwachten zich in een Nederlandschen Bond van Vrijwillige Burgerwachten.

Aanvankelijk hadden de leden geen uniform en moesten herkenningsteekens worden aangenomen: De Amsterdamsche Burgerwachten b.v. droegen een armband in de stadskleuren, rood, zwart, rood, op het zwart de 3 St. Andrieskruisen uit het Stadswapen; in Hoorn werd een armband gebruikt, waarop in rood en wit een kruis als embleem gevoerd werd.

Spoedig kreeg men behoefte aan meer duurzame, metalen herkenningsteekens.

Zoo deden de identiteitspenningen hun intrede in de Vrijwillige Burgerwachten, weldra gevolgd door eere-teekenen ter belooning van verdiensten of als schiet-prijzen.

Het doel van dit opstel is van deze metalen insignes en decoraties een beschrijving te geven, waarbij de door bepaalde organisaties of plaatsen ingestelde zooveel mogelijk in onderling verband chronologisch behandeld zullen worden.

AMSTERDAM.

1. Draagteekens, 1918.

Voorzijde: Gewapende burger met omschrift: TER VERDEDIGING DER VOLKSVRIJHEID.

Keerzijde: Gekroond wapen van Amsterdam met omschrift: VRIJWILLIGE BURGERWACHT 1918.

Zilver, brons, 41 mm. Kon. BEGEER.

Deze medaille werd gedragen aan een rood-zwart-rood lint om den hals, door het Hoofdbestuur met geëmailleerd Amsterdamsch wapen, door de Sector- en Onder Sector-commandanten met ongeëmailleerd wapen. Op de afsnede gegraveerd: „Hoofdbestuur”, „Sector-commandant” resp. „Onder-Sector-commandant”.

2. Schietwedstrijden, 1918.

a. Voorzijde: Rechtsgewende, geknielde vrouwenfiguur met geweer voor schijf en lauwertak.

Keerzijde: Tusschen palm- en lauwertakken: VRIJWILLIGE - BURGERWACHT - AMSTERDAM - 1918 - SCHIETEN.

Brons, 40 mm. Kon. BEGEER.

b. Als voren, doch op de keerzijde: VRIJWILLIGE - BURGER-

WACHT - AMSTERDAM - 1918 - SCHUTTER - 2E KLASSE.

Brons, 35 mm. Kon. BEGEER.

c. Als voren, doch op de keerzijde: SCHUTTER - 3E KLASSE.

Op de afsnede: MEDAILLE.

Brons, 32 mm. Kon. BEGEER.

3. Eerepenning, 1918.

Voorzijde: Gekroond wapen van Amsterdam. Omschrift:
VRIJWILLIGE BURGERWACHT 1918.

Keerzijde: IN DANKBARE - HERINNERING - AANGEBODEN AAN
. VOOR - KRACHTIGEN STEUN EN - GROOTE MEDEWERKING -
VERLEEND AAN - DE AMSTERDAMSCH E - BURGERWACHT, in ge-
styleerden krans van eike- en lauwerbladen. (Opschrift
gegraveerd).

Verguld zilver, zilver, brons, 41 mm. Kon. BEGEER.

Lint: rood met zwarte middenbaan.

Komt ook als miniatuur voor, groot 22 mm.

Men vindt exemplaren met geëmailleerd en ongeëmail-
leerd wapen, ook met geslagen opschrift: IN - DANKBARE -
HERINNERING - AANGEBODEN AAN - VOOR DEN KRACHTIGEN -
STEUN EN GROOTE - MEDEWERKING VERLEEND - AAN DE AMSTER-
DAMSCH E - BURGERWACHT.

4. Eere-kruisen, 1921.

Vijfarmig, de armen omlijst, met geparelde punten, licht
ingesneden.

Medaillon, 5-hoekig, waarop een leeuw met zwaard en
pijlbundel, links gewend, op twee gekruiste geweren.
Keerzijde: glad.

a. Brons, 42 mm. = kruis 4e klasse.

Lint: rood met twee smalle zwarte zijstrepen.

Op het lint een bronzen gesp met opschrift: DEN
VADERLAND - GHETROUWE - BLIJF ICK - TOT IN DEN DOET.

b. Kruis als voren, tusschen de armen een lauwerkrans
= kruis 3e klasse.

- c. Kruis als voren, met lauwerkrans, op het medaillon keizerskroon met twee gekruiste geweren = kruis 2e klasse.
- d. Kruis als voren, met lauwerkrans. Op het medaillon leeuw op gekruiste geweren, boven den gesp een keizerskroon, rustend op twee gekruiste geweren = kruis 1e klasse.
Dezelfde serie kon verleend worden in zilver en verguld zilver.
Lint: zwart met roode zijstrepn.
- Van het kruis 3e klasse zijn slechts twee exemplaren uitgegeven, de hoogere onderscheidingen zijn niet uitgereikt.
- e. Thans is van deze kruisen alléén nog in gebruik dat van de 4e klasse in brons. Dit werd oorspronkelijk gebruikt als: kruis voor geoefend man. Een vergulde gesp kon daarbij uitgereikt worden bij zeer hooge waardeeringcijfers behaald bij het examen. Sinds 1934 wordt het kruis zonder gesp beschikbaar gesteld voor het voldoen aan een specialen vorm van geoefendheid, verschillend voor ieder wapen of dienstvak en met zwaardere eischen naar mate van den rang bekleed door den candidaat.

5. Schietprijzen, 1920.

Vijfarmig kruis, de armen omlijst en met geparelde punten, licht ingesneden. Op het middelpunt der armen het gekroonde Amsterdamsche wapen.

Keerzijde: glad, hoog 60 mm. Kon. BEGEER.

- a. Brons met geëmailleerd wapen.
- b. Zilver met geëmailleerd wapen.
- c. Verguld zilver met geëmailleerd wapen.
- d. Verguld zilver; de armen geëmailleerd in Indisch geel.

6. Schietprijzen, 1921.

- a. Ronde medaille. Voorzijde: In een krans van lauwer- en eiketakken het ongekroonde in kleuren geëmailleerde wapen van Amsterdam.
Keerzijde: Vrouwenfiguur met palmtak een trap afdalend. In het veld: SCHUTTER - KONING - V.B.W. A'DAM.
Zilver, 41 mm. Kon. BEGEER.
- b. Als voren, doch opschrift: SECTOR - KONING.
Brons, 41 mm. Kon. BEGEER.

7. Schietwedstrijden Bodegraven—Amsterdam, 1921.

Voorzijde: Schijf met twee gekruiste geweren. Boven op een lint: SCHIETWEDSTRIJD; onder op een cartouche: 1921.
Keerzijde: In een gestyleerden lauwerkrans: BODEGRAVEN-AMSTERDAM. Daaronder het Nederlandsche wapen met schildhouders.

Brons, 25 mm. Kon. BEGEER.

Lint: rood-zwart-rood.

8. Kruis voor Oud-Gemobiliseerden, 1923.

Vierarmig, eenzijdig. De armen hebben een gecannelleerden rand, zijn licht ingebogen en dragen afgesneden hoeken.

De bovenste arm draagt geen opschrift, op de linker leest men: DRAAGT, onder ELKANDERS, op de rechter LASTEN.

Medaillon: in een gestyleerden lauwerkrans een soldaat met geweer; op den achtergrond toren en huizen.

Brons, 35 mm. Kon. BEGEER.

Lint: licht blauw met wit-gele randstreep.

Op het lint wordt een gesp gedragen met opschrift: TER VERDEDIGING - DER - VOLKSVRIJHEID - 1914 - 1918 of andere jaartallen, al naar den mobilisatietijd van den begiftigde. De gesp 1914—1918 is gedekt door de keizerskroon van Amsterdam.

Een miniatuur van dit kruis is in den handel.

9. Kruis van de Broederschapsorde, 1931.

Vierarmig kruis, de armen licht ingesneden, ongepareld, het kruis gedekt door een keizerskroon. Tusschen de armen 5 stralen, waarop een 4-puntige ster.

Medaillon: Voorzijde: Een kruisboog. Keerzijde: Opschrift: DIENEN - IS - RIDDERPLICHT.

De armen wit, het medaillon blauw geëmailleerd, 33 mm. Kon. BEGEER.

Lint: rood met wit-zwarte randstreep.

Voor de Broeders der 1e en 2e klasse is het kruis in goud uitgevoerd, voor die der 3e klasse in verguld zilver, voor die der 4e klasse in zilver.

De tweede klasse-orde wordt als een commandeurskruis gedragen, het teeken der 1e klasse als een Grootkruis, met geborduurde ster.

Bij dit kruis behoort een *eere-medaille*.

Voorzijde: Voorzijde van het kruis zonder kroon.

Keerzijde: Keerzijde van het kruis zonder kroon.

Verguld zilver, zilver, brons, 33 mm.

Lint: als bij het kruis.

Zij die met de eere-medaille begiftigd worden, heeten Broeder-Expectant, resp. 1e, 2e en 3e klasse. De Broeders der Orde dragen naast het kruis de verguld-zilveren medaille van Broeder-Expectant der 1e klasse.

10. Draagteeken voor de Vervoerafdeeling, 1932.

Achtkantig. Voorzijde: Monogram A.B.V. (Amsterdamsche Burgerwacht Vervoer).

Keerzijde: Autorad.

Bronz, zilver, geëmailleerd zilver, groot 20 mm., in 1935 veranderd in 30 mm. Kon. BEGEER.

Lint: rood met zwarte zijstrepen.

De medaille wordt uitgereikt voor 24-urige afstandsritten:

1e jaar: in brons.

2e jaar: in brons, te dragen met een bronzen ster op het lint.

3e jaar: in zilver.

4e jaar: in zilver, met een zilveren ster op het lint.

5e jaar: in zilver, blauw geëmailleerd, met een cijfer 5 op het lint.

6e jaar: in zilver, blauw geëmailleerd, met een cijfer 6 op het lint.

11. Kruis ter belooning van het geregeld deelnemen aan de oefeningen van de Amsterdamsche Burgerwacht, 1933.

Vierarmig kruis, de armen ongepareld, licht ingebogen met breede omlijsting, tusschen de armen een eenvoudige blokversiering.

Op het vereenigingspunt der armen een medaillon, waarop de keizerskroon.

Keerzijde: Glad.

Brons, 31 mm. Kon. BEGEER.

Lint: groen met 4 smalle gele strepen.

12. Draagmedaille ter herdenking van het 400-jarige geboorte-jubileum van Prins Willem van Oranje. (1533-1933).

Voorzijde: Aanzienend iets rechts gewend borstbeeld van Prins WILLEM van Oranje. Omschrift: WILLEM · I · PRINS · VAN · ORANJE · GRAAF · VAN · NASSAU · * · .

Keerzijde: Wapperende vlag met wimpel, waarachter een bundel van 7 pijlen. Op de vlag: DEN VADERLAND - GHETROUWE - 1533-1933.

Brons, 25 mm. Kon. BEGEER.

Lint: Oranje met zwart-roode randstrepen.

13.

Van Amsterdam bestaat nog een insigne éénzijdig, voorzien van een speld met sluitinrichting, voorstellende:

het gekroonde wapen van Amsterdam, door een cirkel gescheiden van het omschrift: **BURGERWACHT**.

Wit metaal, wapen en veld geëmailleerd, wapen rood-zwart, veld geel, groot 16 mm.

BREDA.

14. Belooningspenning van de Burgerwacht van Breda, 1920.

Voorzijde: Het wapen van Breda met omschrift: **BREDASCHE ★ BURGERWACHT ★** (ster vijfpuntig).

Keerzijde: Gestyleerde viermaal gebonden eiken- en lauwerkrans.

Brons, 50 mm. Kon. BEGEER.

'S-GRAVENHAGE.

15. Prijspenning van den Schietwedstrijd van de Haagsche Burgerwacht, 1919.

Voorzijde: Gekroond wapen van Den Haag, waaronder de twee hoofdpersonen van de „Nachtwacht” van **REMBRANDT**.

Omschrift: **HAAGSCHE BURGERWACHT · SCHIETWEDSTRIJDEN.**

Keerzijde: Glad.

Brons, 41 en 25 mm., gemodelleerd door **D. SCHOLTUS**.
Kon. BEGEER.

16. Prijspenning voor revolverschieten der Haagsche Burgerwacht, 1935.

Voorzijde: Links gewende hand een model-revolver richtend. In het veld, links onder, het monogram van den modelleur.

Keerzijde: Omschrift boven: **HAAGSCHE BURGERWACHT**.
Onder: het gekroonde wapen van 's-Gravenhage met leeuwen als schildhouders.

Brons, 40 mm. Modellé **M. MEESTERS, GERRITSEN & VAN KEIPIEN**.

GRONINGEN.**17. Prijspenning voor de Gewestelijke wedstrijden van
Burgerwachten te Groningen, 1922.**

Voorzijde: Gewapende burger, met omschrift: TER
VERDEDIGING DER VOLKSVRIJHEID.

Keerzijde: Palm- en lauwertak, waarbinnen het op-
schrift: GEWESTELIJKE - WEDSTRIJDEN - VAN - BURGERWACHTEN
- IN 1922 - GRONINGEN.

Afsnede: glad.

Brons, 41 mm. Kon. BEGEER.

HELMOND.**18. Burgerwachtspenning van Helmond, 1920.**

Voorzijde: Wapen van Helmond, waaromheen, geschei-
den door een cirkelrand: O VRIJWILLIGE BURGER O WACHT
HELMOND.

Keerzijde: Glad veld, waarin een cirkel.

Verzilverd brons, 30 mm. Kon. BEGEER.

Deze penning diende als identiteitsteeken, werd in de
O's in het omschrift doorboord om op het hoofddeksel
bevestigd te worden.

Aan de keerzijde werd het nummer van den man inge-
klopt; op het door mij beschreven exemplaar: 178.

LEMSTERLAND.**19. Belooningspenning voor de leden der Burgerwacht in
Lemsterland, 1921.**

Voorzijde: Het gekroonde wapen van Lemsterland.
(De wereld op een vrouwenhand, Dat is het wapen van
Lemsterland).

Omschrift: BURGERWACHT IN LEMSTERLAND.

Keerzijde: Lauwer- en eiketak onder door een lint
saamgebonden, waarbinnen 1919-1921.

Zilver, brons, 32 mm. Modellé D. SCHOLTUS. Kon. BEGEER.

Deze penning is geslagen op last en op kosten van Mr. C. H. BAALÉ, destijds kantonrechter te Lemmer en commandant van de Burgerwacht aldaar. De jaartallen 1918–1921 zijn vermeld ter herinnering aan den derden zomer, dat de Burgerwacht daar oefende. Tot 1927 is de medaille uitgerekend, waarbij het jaartal op de keerzijde gegraveerd is, b.v. 1926.

LEIDEN.

20. Prijspenning van de Leidsche Burgerwacht, 1922.

Voorzijde: Jonge man, afgebeeld tot de heupen, het hoofd gedekt door een stormhelm, links gewend, het geweer gereed in zijn handen. Op den achtergrond de stad Leiden. Omschrift: LEIDSCHÉ BURGERWACHT. In het veld links naast den burger: STEUNT – 'T WETTIG – GEZAG.

Keerzijde: Eiken- en lauwerkrans.

Brons, 40 mm.

ROTTERDAM.

21. Penning van de Rotterdamsche Burgerwacht, 1920.

Voorzijde: Rechtsgewende knielende vrouwenfiguur met geweer voor schijf en lauwertak.

Keerzijde: Opschrift: B.W.R'DAM-NOV. 1920.

Brons, 21 mm. KON. BEGEER.

22. Belooningspenning van de Rotterdamsche Burgerwacht, 1922.

Voorzijde: Gewapende burger, met omschrift: TER VERDEDIGING DER VOLKSVRIJHEID. In de afsnede: NOVEMBER – 1918.

Keerzijde: Beneden in het veld het gekroonde wapen van Rotterdam. Cirkel, waaromheen het omschrift: VRIJWILLIGE BURGERWACHT V. ROTTERDAM.

Brons, 41 mm. KON. BEGEER.

Dezelfde medaille komt ook voor ter grootte van 21 mm.; het wapen kan in kleuren geëmailleerd of ongeëmailleerd zijn.

23. Draagpenning van de Vrijwillige Burgerwacht te Rotterdam ter eere van het 25-jarig Regeeringsjubileum van H. M. de Koningin, 1923.

Voorzijde: Borstbeeld van H. M. de Koningin links gewend, met omschrift: WILHELMINA KONINGIN.

Keerzijde: Gewapende burger, met omschrift: TER VERDEDIGING DER VOLKSVRIJHEID.

Brons, met oog en ring, 29 mm. Kon. BEGEER.

UTRECHT.

24. Belooningspenning van de Vrijwillige Burgerwacht te Utrecht, 1918.

Voorzijde: Twee leden van de Burgerwacht, één geknield achter een machinegeweer, de ander staande met geveld geweer, beiden rechts gewend. Op den achtergrond gezicht op Utrecht met den Domtoren. In de afsnede stalen helm met handgranaten en eikebladeren.

Keerzijde: Glad veld, met omschrift: VRIJWILLIGE BURGERWACHT UTRECHT, daaronder het gekroonde wapen van de stad Utrecht, omgeven door lauwerbladen en krulversiering.

Brons, 45 mm., met knop en ring. CORNS. L. J. BEGEER.

ZUTPHEN.

25. Herinneringspenning van het tienjarig bestaan der Burgerwachten, 1928.

Voorzijde: Gewapende burger met geweer bij den voet. Omschrift: TER - VERDEDIGING - DER - VOLKSVRIJHEID. Op de afsnede: NOVEMBER - 1918. J.C.W. (MONOGRAM VAN WIENECKE).

Keerzijde: Omschrift: VRIJWILLIGE - ZUTPHENSCHER BURGERWACHT ★ . In het veld op één regel in het midden: 1918 - 1928.

Brons, 60 mm. Kon. BEGEER.

Deze penning is door het Bestuur der Zutphensche Burgerwacht aan alle leden verstrekt als herinnering aan het tienjarig bestaan der Burgerwachten.

PROVINCIES.

26. Prijspenning voor de winners der Schietwedstrijden van Burgerwachten in de Provincie Friesland, 1923.

Voorzijde: Lid der Burgerwacht met geveld geweer links gewend, rechts achter hem op den achtergrond vrouw met haar kind, geknield bij een boom. Links op den achtergrond koopvaardij-schepen aan een kade.

Keerzijde: Beneden in de afsnede het gekroonde wapen van het geslacht VAN LIMBURG STIRUM. Links en rechts van het wapenschild lauwertakjes. Het bovenliggende veld omgeven door twee eiketakken boven samengebonden.

Brons, 41 mm., met oog en ring. GERRITSEN en VAN KEMPEN.

C. L. A. J. Graaf VAN LIMBURG STIRUM te Oranjewoud, voorzitter van de Provinciale Commissie voor de schietwedstrijden der Burgerwachten in Friesland, heeft deze medaille in 1923 ingesteld.

27. Prijspenning van de Jubileum-wedstrijden der Burgerwachten in Zuid-Holland, 1923.

Voorzijde: Beeldenaar van H. M. de Koningin naar PIER PANDER. Omschrift: WILHELMINA KONINGIN.

Keerzijde: Wapen met kroon en schildhouders. Op het schild 1923. Daaronder cartouche omgeven door lauwertakken. Opschrift: BURGERWACHTEN - IN - ZUID HOLLAND - KLASSE - E PRIJS.

Brons, 35 mm. Kon. BEGEER.

28. Prijspenning van de Gewestelijke Schietwedstrijden van Burgerwachten in Zuid-Holland, 1935.

Voorzijde: Geknield schutter naar rechts. Links monogram van den modelleur.

Keerzijde: Omschrift: GEWEST. SCHIETWEDSTR. VOOR BURGERW. IN ZUID-HOLL. Daaronder het gekroonde Nederlandsche wapen met schildhouders.

Brons, 40 mm. Modellé M. MEESTERS. GERRITSEN & VAN KEMPEN.

**29. Herinneringsmedaille van den Limburgschen
Burgerwachtdag, 1926.**

Voorzijde: Gewapende burger.

Keerzijde: Glad veld met omschrift: LIMBURGSCHER BURGERWACHTDAG.

Brons, met oog en ring, 21 mm. Kon. BEGEER.

**30. Prijspenning van de Nationale Schietwedstrijden van
Vrijwillige Burgerwachten, 1921.**

Voorzijde: Het Nederlandsche wapen met kroon, aan weerszijden verdedigd door leden der Burgerwacht, naar de buitenzijde front makend met geveld geweer. Omschrift: NAT · SCHIETWEDSTRIJDEN · VAN · VRIJWILLIGE BURGERWACHTEN.

Keerzijde: Gestyleerde eikenkrans.

Zilver, brons, 40 mm. CORNS. L. J. BEGEER.

**NEDERLANDSCHE BOND VAN VRIJWILLIGE
BURGERWACHTEN.**

31. Belooningsmedaille.

Voorzijde: Gewapende burger, met omschrift: TER VERDEDIGING DER VOLKSVRIJHEID.

Keerzijde: Gestyleerde eikenkrans, waar binnen als omschrift: NED: BOND VAN VRIJWILLIGE BURGERWACHTEN en opschrift: AANGEBODEN AAN TER HERINNERING — AAN DE — GROOTE STEUN — EN DE AANGENAME — SAMENWERKING.

Zilver, brons, 40 mm. Kon. BEGEER. Mod. J. C. WIENECKE, vervallen sedert 1934.

32. Bondsmedaille, 1921.

Voorzijde: De Nederlandsche Leeuw in een rond schild, omgeven door de wapens der 11 provinciën.

Keerzijde:

- A. Gestyleerde eiken- en lauwerkrans, waarin het omschrift: NEDERL: BOND VAN VRIJWILLIGE BURGER WACHTEN. Veld glad.
- B. Krans en omschrift als voren. In het veld: AANGEBODEN AAN TER HERINNERING - AAN DEN - GROOTEN STEUN - EN DE AANGENAME - SAMENWERKING.

41 mm. Kon verleend worden in verschillend metaal.
Mod. E. HÜTTL.

De medaille sub A is sedert 1924 vervallen, evenzoo die sub B. Slechts komt de voorzijde nog voor op de verguld zilveren plaquette, die sinds 1926 als wisselprijs voor de Oud-Koningen(schutters) geldt en op wier keerzijde de namen der winnaars met het jaartal en de behaalde punten vermeld zijn.

33. Kruis van den N.B.V.B.W. en den Ned. Bond voor Lichamelijke Opvoeding, 1923.

Als belooning van leden, die de vierdaagsche afstandsmarschen per rijwiel volbracht hebben, 1923.

Vijfarmig kruis, de armen gepareld, licht ingesneden; op de armen N.B.V.L.O.

Op het kruis ligt een dergelijk kleiner vijfarmig kruis, dat in het middelpunt een gevleugeld rad draagt, op de armen N.B.V.B.W.

Keerzijde: Glad.

Donker brons, 36 mm. Kon. BEGEER.

Lint: groen met smalle gele randstrepen en twee smalle gele strepen in het midden van de groene baan.

34. Medaille voor den Korpswedstrijd XI, 1924.

Voorzijde: Rond schild, waarop de Nederlandsche Leeuw, omgeven door de wapens der 11 provinciën.

Keerzijde: Opschrift: KORPSWEDSTRIJD XI - 1924.

Brons, 21 mm. Kon. BEGEER.

35. Kruis van Verdienste van den N.B.V.B.W., 1924.

Vijfarmig kruis, gedekt door een burgerkroon, de armen omlijst, gepareld en licht ingesneden, verbonden door een medaillon, waarop de Nederlandsche Leeuw links gewend. Op de armen N.B.V.B.W.

Keerzijde: Glad.

Zilver, 36 mm. Kon. BEGEER.

Lint: vijf gelijke verticale banen: wit, blauw, wit, blauw, wit.

Het kruis kan door het Bestuur van den Bond verleend worden voor buitengewone en bijzondere diensten jegens het Instituut der Burgerwachten.

Het wordt zeer karig toegekend, waardoor het op hoogen prijs gesteld wordt.

Het kruis kan ook als miniatuur gedragen worden, groot 20 mm.

36. Draagmedaille van den N.B.V.B.W. voor bijzondere toewijding, 1924.

Voorzijde: De Nederlandsche Leeuw, links gewend in een rond schild, waaromheen gegroepeerd zijn de wapens der 11 provincieën, gescheiden door palmbiad-versiering, die zich boven de schilden uitbreidt.

Keerzijde: Gestyleerde viermaal gebonden eiken- en lauwerkrans, waarbinnen als omschrift: NEDERL: BOND VAN VRIJWILLIGE BURGERWACHTEN. Opschrift: AAN VOOR BLIJZONDERE - TOEWIJDING.

Brons, 41 mm. Kon. BEGEER.

Lint: wit met oranje zijstrepen.

Miniatuur: 21 mm.

Deze draagmedaille is ingesteld ter vervanging van den belooningspenning en wordt verleend als bewijs van erkentelijkheid van verdiensten jegens den Bond.

Het kruis van Verdienste heeft hoogere waarde.

De Nederlandsche Regeering heeft beide eeretekenen

erkend en aan militairen vergund deze ook op de uniform te dragen.

Het lint alléén mag niet gedragen worden, omdat dit overeenkomt met dat van buitenlandsche ordeteekenen (roode Adelaar, resp. kruis van Mentana).

SCHIETPRIJZEN.

37. Bronzen kruis.

Vijfarmig, de armen omlijst, gepareld, in het midden verbonden door een krans van lauwer- en eikebladen, van onderen gestrikt, waarin een medaillon met afbeelding van een burgerwacht (buste), die naar de schijf schiet, links gewend.

Keerzijde: Glad.

a. Groot 65 mm.

b. Groot 47 mm.

Voor de Amsterdamsche Burgerwacht gedekt door een keizerskroon. Dit kruis wordt niet meer uitgereikt.

38. Kruisen voor Koningschutters en Schutterkoningen, 1922.

Door den Nederlandschen Bond van Vrijwillige Burgerwachten zijn om het oefenen in het schieten der Burgerwachten te bevorderen de titels van Koningschutter 1e en 2e klasse ingesteld. De beste koningschutter van een Burgerwacht is Schutterkoning dier wacht.

De beste der Schutterkoningen uit een kring heet Schutterkoning van den kring, evenzoo bestaan Schutterkoningen van het Gewest, van Nederland.

Voor deze categorieën scherpschutters zijn de volgende onderscheidingsteekenen ingesteld:

Vijfpuntige ster, de punten gepareld, liggende op een vijfhoek. Tusschen de armen van de ster in de hoeken van den vijfhoek straalversiering. In het midden van de ster een vijfhoek met uitgebouwde hoeken, waarop de

Nederlandsche Leeuw links gewend, daarachter twee gekruiste geweren.

De armen van de ster omlijst, overigens blauw geëmailleerd.

Keerzijde: Glad. Groot 38 mm.

Lint: geel-wit-blauw-wit-geel.

- A. Koningschutters 1e klasse dragen het kruis in zilver verguld aan het lint op de borst.
- B. Koningschutters 2e klasse dragen het kruis in zilver aan het lint op de borst.
De schutterkoning uit een kring mag het kruis voor koningschutter, desgewenscht van groot model, en écharpe dragen aan een lint in de nationale kleuren. De schutterkoning van het Gewest draagt op het lint een geborduurd provinciewapen.
De schutterkoning van Nederland ontvangt van den Bond als wisselprijs een zilveren schild, waarop zijn naam gegraveerd is en als persoonlijke prijs een zilveren bondsmedaille.
Koningschutters 1e en 2e klasse, die tevens scherp-schutter 1e klasse zijn, dragen op het lint boven het kruis een verguld zilveren resp. zilveren kroontje.
- C. In het Koninklijk Penningkabinet berust een groot model schutterkoningkruis, geheel gelijk van vorm als het model schutterkoningkruis, echter liggende op een groen geëmailleerden lauwerkran. Zilver, blauw geëmailleerd.
Het kruis meet 78 mm.
- D. Voor de Burgerwacht van Amsterdam zijn koningschutterkruisen 1e en 2e klasse vervaardigd, die inplaats van den Leeuw in het midden van het kruis de Keizerskroon op twee gekruiste geweren dragen. Zij zijn blauw, groen of grijs geëmailleerd.

**39. Kruis voor Schietvaardigheid voor Burgerwachten,
ingesteld door de Nederlandsche Regeering, 1921.**

Vierarmig kruis, de armen aan de uiteinden verbreed en afgerond, liggende op een cirkel, waarboven de armen uitsteken.

Voorzijde: De armen vertoonen den Leeuw uit 's Rijkswapen met kroon, zwaard en pijlbundel. De armen komen samen in een achthoekig medaillon, omlijst met opstaanden rand, waarbinnen een parelrand en monogram B.W. Tusschen de armen zijn de zichtbare deelen van den cirkel versierd met fleurons, waartusschen parels, daaronder parelrand.

Keerzijde: Glad. Opschrift: VOOR - SCHIETVAAR - DIGHEID.

Brons, groot 27 mm. Vervaardigd aan 's Rijks Munt.

Lint: rood-wit-blauw, dat aan het kruis bevestigd is door middel van een bronzen gesp, 13 bij 4 mm. groot.

40. Algemeene Burgerwachtspenning, 1933.

Voorzijde: Burgerwachter van voren iets rechts gewend met stormhelm, patroontasch en geweer. Op den achtergrond gebouwen: o.a. kerk en fabriek. Omschrift onder: VOOR ORDE - EN RECHT.

Keerzijde: Blank wapen gedekt door kroon, lauwer- en eikebladeren. Achter het wapen stralen.

Diverse metalen, 40 mm. GERRITSEN EN VAN KEMPEN.

Amsterdam.

Dr. W. F. BAX.

INHOUD.

Eereteekenen, draagteekens en penningen, betreffende de Nederlandsche Vrijwillige Burgerwachten.

	Bladz.
AMSTERDAM.	
1. Draagteekens, 1918	100
2. Schietwedstrijden, 1918	100
3. Eerepenning, 1918	101
4. Eere-kruisen, 1921	101
5. Schietprijzen, 1920	102
6. Schietprijzen, 1921	103
7. Schietwedstrijden Bodegraven—Amsterdam, 1921	103
8. Kruis voor Oud-Gemobiliseerden, 1923	103
9. Kruis van de Broederschapsoorde, 1931	104
10. Draagteeken voor de Vervoerafdeeling, 1932	104
11. Kruis ter belooning van het geregeld deelnemen aan de oefeningen van de Amsterdamsche Burger- wacht, 1933	105
12. Draagmedaille ter herdenking van het 400-jarige geboorte-jubileum van Prins Willem van Oranje (1533—1933)	105
13. Insigne	105
BREDA.	
14. Belooningspenning van de Burgerwacht van Breda, 1920	106
'S-GRAVENHAGE.	
15. Prijspenning van den Schietwedstrijd van de Haagsche Burgerwacht, 1919	106
16. Prijspenning voor revolvergeschieten der Haagsche Burgerwacht, 1935	106
GRONINGEN.	
17. Prijspenning voor de Gewestelijke wedstrijden van Burgerwachten te Groningen, 1932	107
HELMOND.	
18. Burgerwachtspenning van Helmond, 1920	107

LEMSTERLAND.

19. Belooningspenning voor de leden der Burgerwacht in Lemsterland, 1921 107

LEIDEN.

20. Prijspenning van de Leidsche Burgerwacht, 1922 108

ROTTERDAM.

21. Penning van de Rotterdamsche Burgerwacht, 1920 108
 22. Belooningspenning van de Rotterdamsche Burgerwacht, 1922 108
 23. Draagpenning van de Vrijwillige Burgerwacht te Rotterdam ter eere van het 25-jarig Regeeringsjubileum van H. M. de Koningin, 1923 109

UTRECHT.

24. Belooningspenning van de Vrijwillige Burgerwacht te Utrecht, 1918 109

ZUTPHEN.

25. Herinneringspenning van het tienjarig bestaan der Burgerwachten, 1928 109

PROVINCIES.

26. Prijspenning voor de winners der Schietwedstrijden van Burgerwachten in de Provincie Friesland, 1923 110
 27. Prijspenning van de Jubileum-wedstrijden der Burgerwachten in Zuid-Holland, 1923 110
 28. Prijspenning van de Gewestelijke Schietwedstrijden van Burgerwachten in Zuid-Holland, 1935 110
 29. Herinneringsmedaille van den Limburgschen Burgerwachtdag, 1926 111
 30. Prijspenning van de Nationale Schietwedstrijden van Vrijwillige Burgerwachten, 1921 111

NEDERLANDSCHE BOND VAN VRIJWILLIGE**BURGERWACHTEN.**

31. Belooningsmedaille 111
 32. Bondsmedaille, 1921 111
 33. Kruis van den N.B.V.B.W. en den Ned. Bond voor Lichamelijke Opvoeding 112

	Bladz.
34. Medaille voor den Korpswedstrijd XI, 1924 . . .	112
35. Kruis van Verdienste van den N.B.V.B.W., 1924	113
36. Draagmedaille van den N.B.V.B.W. voor bijzondere toewijding, 1924	113

SCHIETPRIJZEN.

37. Bronzen kruis	114
38. Kruisen voor Koningschutters en Schutterkoningen, 1922	114
39. Kruis voor Schietvaardigheid voor Burgerwachten, ingesteld door de Nederlandsche Regearing, 1921 .	116
40. Algemeene Burgerwachtspenning, 1933	116
